

**QORTI CIVILI
(SEZZJONI TAL-FAMILJA)**

**ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE**

Seduta tal-31 ta' Jannar, 2006

Citazzjoni Numru. 434/2004

“A”

vs.

“B”

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici datata 22 ta' Dicembru 2004 a fol. 1 tal-process fejn gie premess:-

Illi l-attur u l-konvenuta zzewgu fid-disgha u ghoxrin (29) ta' Dicembru tas-sena elf disa' mijas u disghin (1990) u cjoe' ftit taz-zmien wara li saru jafu lil xulxin.

Illi dan iz-zwieg gie iskritt fir-registraru tar-Registru Pubbliku bhala Zwieg Numru 2385/1990.

Kopja Informali ta' Sentenza

Illi I-kunsens tal-kontendenti kien vizzjat ghax kien soggett ghal vjolenza morali jew biza’;

Illi I-kunsens tal-kontendenti kien vizzjat ukoll b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u dimirijiet essenziali taghhom.

Illi I-kunsens inghata bl-esklussjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenziali tal-hajja mizzewga, jew għad-dritt ghall-att taz-zwieg.

Illi għalhekk I-istess attur talab sabiex il-konvenuta tghid għaliex din il-Qorti m'għandhiex:-

(1) Tiddikjara z-zwieg kontratt bejn il-kontendenti fid-disgha u ghoxrin (29) ta' Dicembru tas-sena 1990, bhala null u bla effett għal kull fini u effett tal-ligi u tagħti kull provediment opportun sabiex id-Direttur tar-Registru Pubbliku jannota tali nullita' ta' I-Att taz-Zwieg Numru 2385/1990.

Bl-ispejjez kontra I-konvenuta ingunta għas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol 3 tal-process;

Rat il-lista ta' xhieda u d-dokumenti esebiti a fol 4 u 5 tal-process;

Rat id-digriet ghall-affidavits tal-partijiet datat 21 ta' Jannar 2005 fejn I-attur ingħata tletin (30) gurnata zmien sabiex jipprezenta I-affidavits kollha tieghu tax-xhieda producibbli bil-procedura ta' I-affidavits bin-notifika lill-kontro-parti jew lid-difensur tagħha li jkollha tletin (30) gurnata zmien sabiex tipprezenta I-affidavits kollha tagħha kollox kif indikat a fol. 7 tal-process.

Rat il-verbal tas-seduta tal-10 ta' Mejju 2005 fejn deher Dr. "A" Sammut ghall-attur prezenti u Dr. Christopher Cilia ghall-konvenuta u d-difensuri prezenti taw ruhhom notifikati bl-atti kollha relattivi prezentati sa dak in-nhar; Dr. Christopher Cilia ghall-konvenuta irtira kopja tac-citazzjoni attrici u ta' I-avviz tas-smiegh tal-kawza waqt is-

seduta stess u l-Qorti kkonfermat d-digriet ta' l-affidavits tagħha tal-21 ta' Jannar 2005 u halliet il-kawza ghall-finali trattazzjoni għat-3 ta' Novembru 2005.

Rat li l-konvenuta giet debitament notifikata kif ingħad permezz tad-difensur tagħha Dr. Christopher Cilia kif hemm indikat fil-verbal tas-seduta tal-10 ta' Mejju 2005 izda l-konvenuta baqghet ma pprezentat l-ebda nota ta' l-eccezzjonijiet u għalhekk baqghet kontumaci.

Rat in-nota ta' l-attur datata 27 ta' Lulju 2005 pprezentata bil-visto ta' Dr. Christopher Cilia datat ukoll 27 ta' Lulju 2005 kif jidher a fol. 13 tal-process, fejn permezz ta' l-imsemmija nota l-attur pprezenta l-affidavit tieghu datat 21 ta' Lulju 2005.

Rat il-verbal tas-seduta tat-3 ta' Novembru 2005 fejn il-kawza thalliet għas-sentenza ghall-31 ta' Jannar 2006.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

(I) PRINCIPJI LEGALI.

Illi abbażi tac-citazzjoni attrici jidher li hemm diversi ragunijiet ghaliex tali zwieg qed jigi allegat mill-attur li għandu jigi dikjarat null u bla effett u fost dawn hemm l-artikolu 19 (1) (a) tal-Kap 255 li jipprovdi li hemm kaz ta' nullita` taz-zwieg:-

“jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bi vjolenza, sew fizika sew morali, jew bil-biza”

Illi dwar l-artikolu 19 (1) (a) tal-Kap 255 din il-Qorti kif presjeduta fis-sentenzi “**A Borg vs Maria Nicolina Cutajar** **gia` Borg**” (Cit. Nru. 1564/97/RCP deciza fil-21 ta' Ottubru 1999) u “**Nicolai Balzan vs Simone Cremona**” (Cit. Nru. 1019/98/RCP deciza fid-9 ta' Marzu,

2000) diga` kellha okkazzjoni tistudja dan is-sub-artikolu ghal dak l-aktar li jirrigwarda biza' u ghalhekk din il-Qorti tagħmel riferenza ghall-istess sentenzi u ghall-principji hemm enuncjati.

Illi kif inghad fil-kaz “**Carmelo sive Charles Saliba vs Mary Saliba**” (P.A. (VDG) deciza fl-14 ta' Awissu, 1995):-

“... ... biex pressjoni indipendentement minn konsiderazzjonijiet ohra, tista` tinvalida l-kunsens matrimonjali, din il-pressjoni trid tammonta għal vjolenza morali jew biza' esterna ta' natura irrezistibbli, cioe` trid tkun pressjoni li ddeterminat kompletament l-ghoti ta' dak il-kunsens.”

Illi 'n oltre` fis-sentenza “**Anna Magro apparentement mizzewga lil Victor Rizzo vs Victor Rizzo**” (P.A. (SBC) deciza fit-13 ta' Marzu 1984) saret espozizzjoni tal-kuncett ta' vjolenza u biza' f'din il-materja. L-espert f'dik il-kawza jsostni li sabiex vjolenza morali twassal għal effett li jinvalida:

“trid tkun (i) ingusta, (ii) gravi, u (iii) determinanti.”

Illi wkoll, fil-kaz “**Anthony Gatt vs Doreen Gatt**” (P.A. (F.D.) deciza fil-25 ta' Gunju 1993), l-espert tal-Qorti fisser li:

“... il-vjolenza morali trid tkun ta' natura tali li tkun invincibbli u ma tagħti ebda possibilita` lil min ikun li jisfuggi minnha.”

Illi l-biza` tista` tkun ukoll “reverenzjali” bhal per ezempju l-biza` lejn genitur jew superjur. Fil-kaz “**Shirley Anne mart Abdul Fatah xebba Perry vs Dr. A. Mifsud et**” (P.A. - 22 ta' Novembru, 1982,) il-Qorti spjegat:-

“Il-biza` ta' nies li huma superjuri jew il-genituri tista' f'certi kazi tkun tali li taffetwa l-kunsens. B'dan mhux qed jigi ntiz, biza` fis-sens ta' suggizzjoni esagerata, imma trid tkun gravissima u ta' certa entita`. L-indinjazzjoni tal-

genituri kbira kemm tkun kbira ma għandhiex tigi konsiderata bhala gravi. Il-biza` li wiehed jitkecca mid-dar jew li jtitlef xi wirt, jew li jsorri xi danni finanzjarji mhux bizzejjed. Izda jekk ikun hemm theddid, glied spiss, u minacci serji u gravi, dawn jistgħu jaffetwaw il-persuni b'biza` li taqa' taħt l-artikolu 19 (a)."

Illi l-attur jissottometti wkoll illi z-zwieg bejnu u bejn il-konvenuta għandu jigi dikjarat null *inter alia* abbazi ta' l-artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255 li jghid:

"(d) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenziali tagħha, jew b'anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg".

Illi dwar dan is-sub-artikolu din il-Qorti kif presjeduta diga' kellha okkazzjoni tezaminah, u għalhekk tagħmel referenza għas-sentenza **“A” Borg vs Maria Nicolina Cutajargia` Borg** (Cit. Nru. 1564/97/RCP – deciza fil-21 ta' Ottubru 1999) u ghall-principji hemm enuncjati.

Illi fis-sentenza **“Kevin Spiteri vs Avukat Dr Renzo Porsella Flores et noe”** (Cit. Nru. 2443/97/RCP – deciza 18 ta' Jannar 2000) il-Qorti għamlet referenza għall-esposizzjoni ta' **Viladrich**:-

"Thus, there is grave lack of discretion of judgement when it is proven that a contracting party lacks intellectual and volitional maturity necessary to discern, in view of binding oneself in an irrevocable manner, the essential rights and duties of marriage, which are the object of mutual surrender and acceptance. The discretion of judgement refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring"

(**Viladrich, P.J., “Matrimonial Consent in Code of Canon Law Annotated.”** (Montreal, 1993), p. 686).

Illi kwantu ghall-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-**Kap. 255**, dawn l-obbligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u invarjabbilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Dawn huma "*the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics*" (**Viladrich, P.J.**, op.cit., pg. 687).

Illi wkoll fis-sentenza "**Alexandra sive Sandra Farrugia vs Raymond Farrugia**" (P.A. (VGD) 10 ta' Settembru 1997) inghad wkoll li:-

*“Kwantu għad-difett serju ta’ diskrizzjoni ta’ gudizzju – Art. 19 (1) (d) – biex ikun hemm nuqqas serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju jrid ikun hemm inkapacita’ psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jagħraf u jirrifletti, jew li jiddeciedi liberalment, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali (“**Isabelle Zarb vs Stephen Attard**” – P.A. 21 ta’ Novembru 1995). Mhix għalhekk kwistjoni ta’ inkompatibbila’ ta’ karattru, jew ta’ decizjoni jew decizjonijiet zbaljati. Il-paragrafu (d) ikompli jitkellem dwar “anomalija psikologika serja li tagħmilha imposibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg”. Il-Qorti tossegħi li l-ligi tagħna tirrikjedi mhux biss anomalija psikologika tkun wahda serja, izda li tkun*

tagħmilha impossibbli mhux semplicement diffici, li wieħed jaqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg ossia jassumihom”.

Illi għalhekk b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju l-legislatur ma riedx ifisser semplicement kwalsiasi stat ta' immaturita` li parti jew ohra fiz-zwieg tista' tkun fiha fil-mument li jingħata l-kunsens reciproku (**“Nicholas Agius vs Rita Agius già Caruana”** – P.A. (VDG) tal-25 ta' Mejju, 1995).

Illi li kieku l-legislatur irrikjeda maturita` shiha u perfetta, ffit jew addirittura ebda zwieg ma kien ikun validu. In-nuqqas ta' *“discretio judicii”* hu kuncett guridiku intrinsikament marbut mal-kapacita` ta' parti jew ohra fiz-zwieg li tagħti l-kunsens liberu u xjenti tagħha għar-rabta taz-zwieg. Kif jispjega l-gurista **Colagiovanni** meta sostna li:-

“Il matrimonio, in quanto patto ossia “foedus” richiede una capacita` intellettuale e volitiva al di sopra di ogni altro contratto che e` per lo meno rescindibile, in casi determinati dalla legge, richiede quindi una integrita` di mente e di liberta`, dato che si tratta di assumersi una “servitus” per tutta la vita” (**Forum**, 1990, Vol. 1 part I, p. 72).

Illi pero`, kif già nghad, b'immaturita` jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju d-dottrina u l-gurisprudenza *“non si riferiscono ad una piena e terminale maturita`, non esigono nei nubenti una conoscenza perfetta ed esaustiva di ciò` che comporta il matrimonio, non richiedono una preveggenza chiara ed assoluta di ciò` che può compartire la vita coniugale, né` un perfetto equilibrio volitivo-affettivo, né` infine una conoscenza perfetta delle motivazioni della scelta matrimoniale. Ecco perché riesce più appropriato l’uso del termine discrezione di giudizio, che fa riferimento ad un certo discernimento ma non implica il raggiungimento di una maturita` piena”* (**Pompedda, M.F., “Il Consenso Matrimoniale in Grochlewski” – Pompedda – Zaggia,**

“Il Matrimonio nel Nuovo Codice di Diritto Canonico”
(Padova, 1984), p. 46).

Illi kif gie affermat diversi drabi minn din il-Qorti, inkluz fis-sentenza “**Alessandra sive Sandra Mc Monagale qabel Mamo vs Mario Mamo**” (P.A. (VDG) 26 ta’ Ottubru 2000) ikun hemm id-difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju fis-sens ta’ l-ewwel parti tal-paragrafu (**d**) imsemmi kemm-il darba jirrizulta li, “*fil-mument ta’ l-ghoti tal-kunsens matrimoniali, parti jew ohra tkun priva b’mod sostanziali, ossia gravi, minn dik il-fakolta` kritiko-estimativa jew kritiko-valutativa dwar l-oggett tal-kunsens taz-zwieg, jew minn dik il-maturita` affettiva li hija presuppost ghal ghazla libera dwar l-imsemmi oggett. Id-difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju, ghalhekk, ma hux semplicemente nuqqas ta’ hsieb, nuqqas ta’ riflessjoni; anqas ma jfisser li wiehed jaghmel ghazliet jew jiehu decizjonijiet zbaljati – infatti decizjoni jew ghazla zbaljata hi perfettamente kompatibbli ma’ diskrezzjoni ta’ gudizzju*” (ara, “**Emanuel Camilleri v. Carmen Camilleri**”, P.A., 10 ta’ Novembru 1995).

Illi l-istess sentenza tkompli tghid “*li parti fiz-zwieg ma tkunx fehmet sufficientement, fis-sens li ma tkunx hasbet bizzarejjed jew ma tkunx irriflettiet bizzarejjed fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenziali tal-hajja mizzewga, ma jammontax necessarjament ghal difett (serju) ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju (“Selina-Maria Vella Haber v. “A” Gatt”, P.A., 15 ta’ April 1996)*”.

Illi ghalhekk biex ikun hemm in-nuqqas jew difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju kif ravvizat fl-artikolu 19 (1) (**d**) irid ikun hemm l-inkapacita` psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku/psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jaghraf u jirrifletti, u li jiddeciedi liberament, fuq l-oggett tal-kunsens matrimoniali (ara f’dan is-sens, fost ohrajn, “**Jacqueline Cousin v. Bernard Simler**”, (P.A., 3 ta’ Gunju 1998); “**Roseanne Cassar v. Kenneth Cassar**”, (P.A. 19 ta’ Ottubru 1998); u “**Carmelo Grima v. Mary Andrews**”, (P.A., 2 ta’ Novembru 1998).

Illi proprju ghalhekk ukoll il-legislatur jirrikjedi li d-difett ta' diskrezzjoni jrid ikun wiehed serju u l-anomalija psikologika tkun wahda serja.

Illi kif jispjega **Bersini**, d-diskrezzjoni ta' gudizzju tikkonsisti f' zewg elementi distinti izda konkorrenti u interdipendenti:-

*"La piena avvertenza e il deliberato consenso La piena avvertenza si riferisce alla sfera intellettiva, il deliberato consenso a quella volitiva. In altri termini, la discrezione di giudizio comprende la maturità di giudizio e la maturità affettiva La maturità di giudizio comporta una conoscenza critica proporzionata all' atto da compiere, agli obblighi essenziali da assumersi e ai doveri coniugali che ne derivano proiettati nel futuro. La maturità affettiva comporta generalmente quella adeguata evoluzione degli istinti, degli affetti, dei sentimenti, della emotività che se sono turbati o inadeguati intaccano direttamente la volontà e possono privare della libera scelta interiore. Abbiamo così una mancanza di consenso libero (immaturità affettiva) e ponderato (immaturità di giudizio)" (**Bersini, F., "Il Diritto Canonico Matrimoniale.**" (Torino, 1994), p. 97).*

Illi l-istess awtur, imbagħad ikompli jispjega dwar kemm irid ikun serju d-difett ta' diskrezzjoni biex wiehed ikun jista' jghid li hemm id-difett fil-kunsens u l-konsegwenti nullità taz-zwieg:-

"Se ci si chiede quale grado di discrezione di giudizio possa ritenersi proporzionato al matrimonio, rispondiamo anzitutto che, sia per la conoscenza intellettiva come per la deliberazione volitiva, dovrà essere maggiore di quello richiesto per peccare mortalmente e per stipulare gli altri contratti. Il motivo sta nel fatto che il consenso matrimoniale riguarda obbligazioni che si proiettano nel futuro ed è ordinato all' assunzione di uno stato di vita che incide su tutta l' esistenza con un contratto perpetuo e irrinunciabile che comporta una serie di gravi obblighi ad esso inerenti. Per dare un valido consenso, non è sufficiente il grado di ragione col quale speculativamente

uno sappia che cosa e` il matrimonio; e` necessaria la maturita` di giudizio capace di ponderare in concreto i doveri e i diritti che uno deve assumersi per tutta la vita. In altri termini, e` necessaria la discrezione non tanto per l' atto in se, al momento di emettere il consenso, quanto per gli impegni che da quell' atto derivano. Una discrezione che impegni per il futuro. Ovviamente si richiede una ponderazione degli impegni sostanziali del matrimonio e non di tutto il suo valore etico, religioso, sociale, giuridico ed economico, altrimenti ben pochi sarebbero in grado di emettere un valido consenso. Ogni volta che i contraenti abbiano raggiunto l' eta prescritta dal legislatore per poter contrarre matrimonio, si presume che essi siano in possesso della debita discrezione di giudizio; tale presunzione, tuttavia, ammette prove in contrario. Pertanto, qualora si possa dimostrare, per qualsiasi motivo, la capacita` intellettuale e volitiva sopra descritta sia gravemente alterata o addirittura mancante, si dovrà ritenere che il vincolo matrimoniale sia nullo per difetto di discrezione di giudizio” (ibid. pp. 97-98).

Illi hawnekk il-Qorti, pero`, tixtieq tippreciza li ghazla libera, kunsens hieles, ghar-rabta taz-zwieg mhux sinonimu mal-kuncett ta' ghazla facili, u dan kif gja gie ndikat fis-sentenzi fuq kwotati, tant li nghad li:-

*“... ... se il soggetto non e` in grado di superare [i] condizionamenti interiori, allora si dira` che la scelta di lui non e` stata libera; lo sara` invece qualora pur pressato da tali impulsi provenienti dal proprio psichismo, da un' affettività non sufficientemente matura o anomala, e quindi anche di fronte a conflitti interiori, sara` stato capace di superarli, di dominarli razionalmente, di scegliere con autonomia In ogni caso, i nubenti debbono aver coscienza di assumere vere obbligazioni (e reciprocamente di concedere veri diritti) di creare cioe` col matrimonio un patto che vincola a un comportamento idoneo e adeguato alla specifica societa` coniugale, sia nei riguardi dell' altra parte sia nei riguardi della prole” (**Pompedda, M.F., “Incapacita` di Natura Psichica in Matrimonio Canonico: Fra Tradizione e Rinnovamento.”** (Bologna, 1991), pp. 231, 233).*

Illi kwantu għad-difett fil-kunsens dovut ghall-anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, il-ligi tagħna, bħad-dritt kanoniku (**Can. 1095 (3)**) tirrekjedi mhux semplici diffikulta` izda imposibbila` li wieħed jaqdi ossia jassumi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Inkapacita` jew imposibbila` vera f' dan il-kuntest hi ipotizzabbi biss fil-prezenza ta' anomalija psikologika serja li, independentement minn kif wieħed jagħzel li jiddefiniha jew jiklassifika fil-kamp tal-psikjatrija jew tal-psikologija, tintakka sostanzjalment il-kapacita` “*di intendere e/o di volere*”. “*L’incapacità di assumere gli oneri essenziali della vita coniugale*”, jghid il-Bersini, “*rende la persona inabile al matrimonio, anche nell’ipotesi ... che al momento di contrarre le nozze abbia avuto la discrezione di giudizio sufficiente per un valido consenso*” (op. cit., p. 99).

Illi għal dak li jirrigwarda l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-Kap. 255, dawn l-obbligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u invarjabbilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg.

Illi dawn huma “the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics” (Viladrich, P.J., op. cit., p. 687).

Illi tal-istess portata huma s-sentenzi “**Anthony Gaffiero vs Juanita Gaffiero nee' Sultana**” (P.A. (VDG) 17 ta' Novembru 2000 u “**Anna Galea v. John Walsh**”, (P.A. (VDG) tat-30 ta' Marzu 1995). Inerenti, ghalhekk, f'dawn l-obbligazzjonijiet hemm l-obbligu tal-partijiet li jaghtu lilhom infushom lil xulxin fit-totalita` tagħhom sabiex tigi stabbilita bejniethom “*the community of life and love*”.

Illi fl-ahharnett din il-Qorti tagħmel riferenza għal dak li nghad fis-sentenza fl-ismijiet “**Nathalie O'Toole vs Patrick O'Toole**” (P.A. (N.A.) 25 ta' Marzu 2002) fejn ingħad li:-

“L-kunsens moghti fiz-zwieg skond din l-istess gurisprudenza mħuwiex dak il-kunsens semplici rikjest fil-kuntratt ingenerali għaliex il-kuntratt taz-zwieg huwa wieħed "sui generis" u ta' ordni pubbliku. Illi għalhekk il-partijiet f'kuntratt ta' zwieg mhux biss irid ikollhom il-kapacita' li jagħtu dak il-kunsens, izda li l-istess irid jigi moghti bl-iqtar mod liberu u xjenti għal dak kollu li tirrikjedi r-rabta taz-zwieg. Il-kuntratt taz-zwieg għandu jigi apprezzat mhux biss bl-ghajnejn oggettivi tal-ligi, izda jrid isib is-sinifikat tieghu fir-relazzjonijiet ta' koppja u l-iskop ahhari taz-zwieg, ciee' li tnejn minn nies jagħtu lilhom nfushom lil xulxin ad eskluzzjoni ta' kollox u kulhadd. Meta għalhekk għal xi raguni jew ohra dak il-kunsens ma jkunx gie moghti bil-konoxxenza shiha ta' dak li jgħib mieghu z-zwieg, allura jinholoq dubju kemm dak il-kuntratt matrimonjali huwa wieħed validu.”

Illi kif ingħad fis-sentenza “**Al Chahid vs Mary Spiteri**” (P.A. (RCP) - 5 ta' Gunju 2002) *inoltre'* l-kunsens irid ikun wieħed tali li permezz tieghu l-parti li tesprimih trid tkun konxja ta' l-obbligi, id-dmirijiet u r-responsabbiltajiet li ggib magħha l-hajja mizzewga bhal ma huma l-elementi ta' unjoni permanenti, esklussiva w irrevokabbli.

Illi dawn il-principji kollha gew kkonfermati f'diversi sentenzi mogħtija minn din il-Qorti nkluzi “**Maria Rita Calleja. Vs Mohamed Ben Mohamed Khemiri**” (P.A. (RCP) 17 ta' Frar 2000); “**Nicolai Balzan vs Simone Cremona**” (P.A. (RCP) 9 ta' Marzu 2000); “**Ousama**

Sadalah vs Doris Tanti" (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000); "**“A”ine Gabriel vs Dr. Georg Sapiano et nomine**" (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); **Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro**" (P.A. (RCP) I-1 ta' Frar 2001); "**Mazen Dadouch vs Maria Dadouch xebba Galea**" (P.A. (RCP) 22 ta' Marzu 2002); "**Albert Grech vs Josette Grech**" (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002); "**Marco Tanti vs Catherine Azzopardi**" (P.A. (RCP) 30 ta' Mejju 2002); u "**Giulio Farrugia vs Raquel Anne Farrugia**" (P.A. (RCP) 29 ta' Mejju 2002) fost ohrajn.

Illi min-naha l-ohra fl-**artikolu 19 (1) (f)** jinghad ukoll li z-zwieg ikun null:-

“artikolu 19 (1) (f): “jekk il-kunsens ta’ xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta’ xi wiehed jew aktar mill-elementi essenziali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt għall-att taz-zwieg”.

Illi dan is-sub-artikolu wkoll gie diskuss u ezaminat fis-sentenza "**Nicolai Balzan vs Simone Cremona**" minn din il-Qorti kif presjeduta (Cit. Nru. 1019/98/RCP – deciza fid-9 ta' Marzu 2000) u "**Mark Spiteri vs Susan Margaret Spiteri**" (P.A. (RCP) 27 ta' Frar 2001) u a skans ta' ripetizzjoni qed issir referenza għall-principji hemm enuncjati. Illi *inoltre* fis-sentenza "**Theresa Taguri nee Spiteri vs Avukat Christopher Cilia et noe**" (Cit. Nru. 3130/96/NA – deciza P.A. (NA) fl-10 ta' Novembru 1999) gie ritenut illi:-

“Fl-interpretazzjoni ta’ dan is-sub-inciz gie ritenut mill-Qorti tagħna illi l-eskluzjoni pozittiva ma kellhiex neccesarjament tirrizulta biss minn xi haga espressa direttament izda setghet tigi espressa bl-imgieba ta’ xi parti fil-perjodu immedjatamente qabel u wara li jkun inkiseb l-istess kunsens”.

Illi tal-istess portata hija s-sentenza "**Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro**" (P.A. (RCP) I-1 ta' Frar 2001); "**“A” Gabriel vs Dr. Georg Sapiano nomine**" (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); "**Carmen El Shimi gja Tanti vs Ibrahim Mohamed Mohamed**

Ibrahim El Shimi” (P.A. (NA) 20 ta’ Gunju 2000); “**Mary Rose Abder Rahim vs Esam Abder Rahim”** (P.A. (NA) 31 ta’ Mejju 2000); “**Ousama William Hfez Sadallah vs Doris Dalli”** (P.A. (RCP) 4 ta’ April 2000) u “**Albert Grech vs Josette Grech”** (P.A. (RCP) 30 ta’ April 2002 Cit Nru 793/01/RCP).

(II) APPREZZAMENT TAL-PROVI .

Illi dwar dawn l-elementi jirrizulta mill-provi prodotti li fl-ewwel lok l-partijiet f’dak l-istadju tal-hajja taghhom u cjoe’ meta zzewgu fid-29 ta’ Dicembru 1990 qatt ma kellhom id-diskrezzjoni necessarja sabiex jifhmu l-kuncett ta’ hajja mizzewga u d-dmirijiet naxxenti minnha *stante* li jidher li l-partijiet izzewgu lil xulxin biss ghaliex hassew li kienu kostretti jaghmlu dan minhabba li l-konvenuta kienet harget tqila mir-relazzjonijiet intimi li hija kellha ma’ l-attur, u fic-cirkostanzi u kif jixhed l-attur, jghid li huma hassew li ma kellhomx xelta hlied li jizzewgu, anke peress li skond l-attur f’dik il-kondizzjoni li sabu ruhhom fiha l-partijiet huwa hass li ‘z-zwieg sar *inevitabbbli*’.

Illi fl-fatt jidher car mix-xhieda tieghu li l-attur qatt ma kien ikkonsidra z-zwieg mal-konvenuta u ried biss jghix mal-konvenuta minghajr ma jizzewweg, izda huwa jixhed li minhabba din it-tqala huwa hass li kelli bilfors jizzewweg u dan anke minhabba li jidher li l-partijiet kienu preokkupati kif l-genituri kienu ser jiehdu l-ahbar tat-tqala tal-konvenuta; b’dan l-istat ta’ fatt tat-tqala tal-mara l-kontendenti zammu kollox mistur mill-familjari taghhom; kollox kien immirat allura sabiex jahbu dan il-fatt u sabiex biz-zwieg dan l-avveniment jittiehed b’mod li jkun accettabbli ghall-familjari taghhom. Fil-fatt jidher li l-partijiet hekk ghamlu u hadd ma nduna b’xejn ghaliex kif il-kontendenti saru jafu bit-tqala, ippjanaw l-arrangamenti necessarji ghaz-zwieg taghhom u fil-verita’ hekk sar.

Illi b’konsegwenza ta’ dan kollu jidher li mill-ewwel l-istess partijiet hassew li din kienet decizjoni zbaljata u ma setghux jaccettaw il-fatt li huma kienu biss izzewgu minhabba din l-imsemmija tqala u mhux ghal xi impenn

reciproku ta' mhabba jew ghall-hajja ta' familja ta' ragel u mara rispettivamente; anzi l-attur jghid li huwa ma kienx u jidher li lanqas għadu jemmen fl-indissolubilità u l-permanenza taz-zwieg u jemmen li z-zwieg għandu jithallas taht certu cirkostanzi u l-unjoni ma hijiex wahda ta' dejjem izda biss unjoni temporanja; jidher car li kien f'dan l-ispirtu li huwa dahal ghaz-zwieg u ma hemm l-ebda dubju f'dan il-kuntest li l-kunsens ta' l-attur kien vizzjat abbazi ta' **l-artikolu 19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255.**

Illi ghall-dak li huwa l-kunsens tal-konvenuta jidher u jirrizulta li l-kunsens tagħha kien ibbazat fuq il-fatt li hija kienet tqila u għalhekk hija ma kellhiex id-diskrezzjoni necessarja ta' gudizzju sabiex tagħzel u timpenja ruhha ghall-hajja mizzewga ghaliex kull ma' kien jinteressa kien li l-istess tarbija li hija kienet qed tistenna titwieleed fl-ambjent taz-zwieg u certament li f'dan l-istat ma kinetx f'pozizzjoni li tapprezzza b'mod verament liberu l-elementi essenzjali taz-zwieg u timpenja ruhha ghall-istess bhala mara mizzewga u tibbaza dan id-dħul tagħha f'din l-ghaqda fuq l-imhabba li hija kellha ghall-attur; anzi jidher li l-konvenuta ma tikkontestax li hija zzewget biss lill-attur ghaliex kienet tqila minnu u għalhekk din il-Qorti thoss li l-kunsens tal-konvenuta kien vizzjat abbazi ta' **l-artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta.**

Illi għalhekk jirrizulta li l-istess zwieg għandu jigi dikjarat null abbazi wkoll tal-**artikolu 19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255.**

III. KONKLUZJONI.

Illi għalhekk għal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi**, billi fil-kontumacca tal-konvenuta, **tilqa' t-talba attrici** biss fis-sens hawn deciz b'dan illi:-

- (1) Tiddikjara z-zwieg kontratt bejn il-kontendenti fid-disgha u ghoxrin (29) ta' Dicembru tas-sena 1990, bhala null u bla effett għal kull fini u effett tal-ligi u dan *stante* li l-kunsens ta' l-attur kien vizzjat abbazi tal-**artikolu 19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255** mentri dak tal-konvenuta kien vizzjat abbazi ta' **artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255** u f'dan l-isfond

Kopja Informali ta' Sentenza

tordna li d-Direttur tar-Registru Pubbliku jannota tali nullita` ta' l-Att taz-Zwieg Numru 2385/1990 bejn il-partijiet.

Bl-ispejjez kollha jinqassmu bin-nofs bejn il-partijiet.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----